

פרשת תצוה תשע"ז

הרב ארי דוד קאהן

Adk1010@gmail.com

1. שמות פרק כח פסוק ד

ואלה הגדים אשר יעשׂו חישׁן ואפוד ומעיל וכתנת פשׁץ מגנפת ואבגט ועשות בגדי-קדש
לאהרן אתיק ולכניו לכחנו-ל:

2. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף פח עמוד ב

אמר רבי ענני בר שעון, לא מה גסמה פירוש קרבנות לפרש בגדי כהבה? לומר לך, מה
קרבנות מכהרין, אף בגדי כהבה מכפרין. כתנת מכפרת על שפיכות דמים, שנאמר, (בראשית ל' ט')
וישחו שעיר עזים ויטבלו את הכתנת בדם". מכנסים מכפרין על גלו עריות, שנאמר, (שמ"ה)
ונעשה להם מכנסי בד לכפות בשר ערוה". ומהצנחת מכפרת על גשי קורתן, מנין? אמר רבי
חנינא, יבא דבר שבגה ויכפר על גבה. אבנט מכפר על הרהור הלב - אהיכא דאיתה. חישׁן
מכפר על הדיגין, שנאמר, (שם) "ונעשה חישׁן משפט". אפוד מכפר על עבודה עריה, שנאמר, (חשׁיע')
"אין אפוד ותរפים". מעיל מכפר על לשון הרע, מנין? אמר רבי חנינא, יבא דבר שבקהל
ויכפר על קול הרע. ציז' מכפר על עוזות פנים, בכתב, (שמ"ה) "ויהה על מצח אהרן",
ובעווזות פנים בכתב, (ו' ט') "ומצח אשָׁה זונה קיה לך".

3. רבנו בחיי על שמות פרק כא פסוק ה

בבגדו בה. הוא בוגד בבתו אם יזכיר אותה זולתי למי שיוכל לישא אותה לאשה. ובמסכת
קידושין פרק קמא (ט' ע') נחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא במלה זו של בבגדו בה, זה מבין
מלשון בגידה וזה מבין מלשון בגד, רבי עקיבא סבר יש אם למקרא כיון שפרש טליתו עליה
שוב אינו רשאי למכרה, ורבי אליעזר סבר יש אם למסורת, הבין רבי עקיבא מלה בבגדו
מלשון בגין ממש כמו ותתפשו בבגדו (בראשית לט', י'), ולכך אמר כיון שפרש טליתו עליה והם
הקידושים בגין שכתו (ו' ג' ט') ופרשتن ננפיק על אמרתך, שאללו היה מלשון בגידה היה הכתוב
ראוי לומר בגדו בקמ' ז חט' פ', אבל הוא לשון בגד וטלית. ומה שאמר בה כמו עליה כלשון
הכתוב (נהמיה ב', י') הבהמה אשר אני רוכב בה שהוא כמו עליה. ורבי אליעזר הבין מלה בבגדו
מלשון בגידה, ואף על פי שלא אמר בגדו בקמ' ז חט' פ' ואמר בבגדו בחיר'ק תחת הבית',
מלשון בגידה הוא, ולשון מקור הוא כמו בשברי لكم מטה לחם (יקירא כי', י'), ולכך הוכיח לשון
בה שהרי לשון בגידה לא מצאנו כי אם בבית', והוא שכתו (מלאי ב', י') אשר אתה בגדת
בה, וכתב (שם, ט') ובאש נעריך אל יבגד, וכתב (חוש' ה', ג') בה' בגדו כי בנימ זרים ילדו. ורבי
שמעון סבר יש אם למקרא ולמסורת, ודרשינו כולהו בלשון בגד ובלשון בגידה:

4. בעל הטורים על שמות פרק כא פסוק ה

(ח) בבגדו - ב' במסורת. הכא. ואידך ותתפשו בבגדו (בראשית לט', י'). והיינו דאמר ר' ר' ע' (יוישין ז', י') כיון שפרש טליתו עליה שוב אינו רשאי למכרה, דילפינן לה מבגדו דחתם שהוא
בגד ממש. ור' א נמי דסביר כיון שבגד בה שוב אינו רשאי למכרה ודורש בבגדו לשון בגידה,
ואיתו נמי יליף בגד דחתם מהכא, שגם לשם הייתה בגידה שסובר כמוון דאמר (סוטה לו, ג')
לעשות צרכיו נכנס אלא שנראית לו דמות אביו:

5. רשות הירש ויקרא פרק ה פסוק טו

כי - תמעל מעל: "מעל" קרובה ל"מעיל"; וכענין זה "בגד" קרובה ל"בגד". מתגללה כאן מהלך
המחשבות ההרמוני, שיצר את שורשי הלשון העברית. בגד הוא לבוש האדם; בגידה היא
הפרת אמוןיהם בעניינים אנושיים כלליים. מעיל הוא לבוש הכהן הגדל; מעילה היא הפרת

אמונים בענייני קדושה וכוהנה. נראה אפוא, שהבוגד עושה מעשה בגד, ומהועל עושה מעשה מעיל. בגדו של אדם הוא סימן לאופיו. אם האמיןנו כיadam, ואני מכוב באמון זה, מתרבר שהייתי רק "בגד" גרידא; בלפי חוץ אני נראה כאדם - אך אין כאן אלא מסכה של אדם. וכן "מעול": היו רשאים לצפות מני, שרווח כהונה הפעם בקרבי; אך לא היהת עלי אלא מסכה של כהנים. במסכת מעילה ייח ע"א נאמר: "אין מעל אלא שניי, וכן הוא אומר (במדבר ה, יב) איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל, ואומר (דברי הימים א' ה, כה) וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי וגוו". לשון מעילה מצינית את הפרת האימון של אשה כלפי בעלה ושל ישראל כלפי ה'; ומכאן, שאין מעילה אלא שניי: התנהגות המועל היא שונה מזו שהיא ראוי לצפות לה. וכך ביחס אל "קדשי ה": המועל נаг בהם שלא קרוי - בניגוד למה שהיא צפוי על פי ייעודם:

6. מלבים על ויקרא פרק ה פסוק טו

כי תמעול מעיל. הראב"ע כתוב דבר שנתכסה עליו מגזרת מעיל. ודבורי טובים מאד. כי מעילה ובגידה הם פעלים ושניהם משותפים לבושים האדם שיקראו ג"כ בשם מעיל ובגד. וזה מבואר כי השמות המשותפים ימצאו ייחוס ביניהם הצד מה ... כמ"ש בבדו בה כיוון שבגד בה בבדו בה כיוון שפירות טליתו עליה (קידושין פ"ז), כי פעל בגדי משותף לבגדה וללבוש. וטעם השיתוף הזה כי כמו שבגד יתכסה בו האדם עד שלא יתראה עצמו ובשרו כן יעתיף הבוגד בגדתו ומכסהו מחרבו, יתראה כאוהב ותחתיו איבה. כאיש מסכה ערותו ע"י בגדו. וכבר השתמשה המליצה על כזה בפועל כסוי. מסכה שנאה, כסכה דעת, כסכה קלון, כסוי חטא, מסכה פשעיו, מסכה דבר, על כל פשעים תכסה אהבה, וכסה חמס על לבושו. ובזה עמדנו על ההבדל שבין בגידה ומעילה שהוא כהבדל שבין בגדי ומעיל. שכמו שבגד הוא הלבוש הפנימי והמעיל הוא הלבוש החיצוני שיתעטף בו על בגדיו למעלה, על הבגד ישמש בפועל לבש ועל המuil בפועל עטה כמ"ש בפי ישעה (ס"א), כו' בגידה היא אשר ישקר בחבריו בנסתר בלתי נגלת כ"כ, ומעילה היא השיקור והשינוי המפורסמת, ולכן בא על עכו"ם בפרהסיא ועל מעילת אשה תחת בעלה, ובספרא [נשא פסקא ב' ופסקא ז'] אין מעילה אלא לשון שקר עיי"ש:

7. בראשית פרק ג, ז

(ז) וְתַפְלִחָנֶה עִינֵּי שְׁנֵיָם וַיַּעֲלוּ גַּי עִירָם הַמַּגְדָּלָה תָּאָנָה וַיַּתְפְּרוּ עַלְהָה תָּאָנָה וַיַּעֲשֻׂוּ לִפְנֵם חֲגָרָת... (כא) וַיַּעֲשֵׂה ה' אֱלֹהִים לְאַדְם וְלֹאָשָׁתָו בְּתִנּוֹת עֹז וַיַּלְבְּשֵׂם:

8. כל יקר בראשית פרשת וישראל פרק לו פסוק ג

ועשה לו כתונת פסים. נראה הדברים אחר שכבר בלבב רואבן יצועי אביו ניטלה ממנו הבכורה, וعصשו מסרה ליוסת, ועל שם זה עשה לו כתונת פסים לפי שהעובדת בבכורות והיה הבכור כהן לאל עליון על כו' עשה לכבוד ולתפארת כתונת זה דומה לבגדי כהונה שהיה בהם כתונת תשבע,

9. רמב"ם יד החזקה הלכות kali haMikdash פרק ח

(יא) בגדי כהונה מותר ליהנות בהן לפיכך לובשים ביום העבודה ואפילו שלא בשעת עבודה חזן מן האבנט מפני שהוא שעתן: (יב) אסור לכהן הדירות ללבושו אלא בשעת עבודה אין הכהנים לובשים לעובדה אלא צמר ופשתים בלבד.

10. רמב"ם הלכות כלאים פרק י הלכה לב

כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לoklyn מפני האבנט שהוא כלאים ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה שהוא מצות עשה כziehit.+/השגת הראב"ד/ כהנים שלבשו בגדי כהונה וכו'. א"א טעה זהה שהרי אמרו ביום א' בפרק בא לו כהן גדול במקדש אףלו שלא

בשעת עבודה מותר ומאי דקאמר (נמי) מפני הא奔ט שהוא כלאים אינו דatto חושן ואפוד מי לית בהו כלאים.

11. פסיקתא דרב כהנא (מנדלבויים) פיסקא ד - פרה אדומה

פרה מנין, חמן תניין כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בגדיים, והיא עצמה מטהרת טמאים וכח' בה חוקה, זאת חוקת התורה (במדבר יט: ב').

12. בראשית פרק ד, א-יב

(א) והאָדָם יִדְעَ אֲתִיךְנָה אֲשֶׁר וַיַּהֲרֹגֵת לְפָנָיו וַיְאָמַר קָנִיתִי אַיִשׁ אֲתִיךְ: (ב) וַיְסַרֵּף לְלִדְתָּה אֲתִיךְנָה אֲתִיךְבֵּל וַיַּהַרְבֵּל רַעַת צָאן וְלֹא נָהָי עֲבֵד אֲדָמָה: (ג) וַיַּחַזֵּק יָמִים וַיַּבָּא קִין מִפְרֵי הַאֲדָמָה מִגְּנָה לְהָלָל: (ד) וַיַּהַרְבֵּל הַבָּיא גַּם־הַקָּוֹא מִבְכָרוֹת צָאן וַיַּמְלַבְּהוּ וַיַּשְׁעַת הַיְלָדָבֵל וַיַּאֲלַמְנְגַחְתּוּ: (ה) וַיַּאֲלַקְנָהוּ וַיַּאֲלַמְנְגַחְתּוּ לֹא שְׂעָה וַיַּחֲרֵר לְקַיְנוֹ מִאַז וַיַּפְלֹלוּ פְּנֵיו: (ו) וַיֹּאמֶר הַיְלָדָבֵל קִין לְמָה תָּרַח לְךָ וְלָמָה נִפְלֹלוּ פְּנֵיךְ: (ז) הַלְוָא אַמְ-תִּיטְבֵּשׁ שָׁאַת וְאַם לֹא תִּיטְבֵּשׁ לְפָתָח תְּפָתָח רַבֵּץ וְאַלְיָיךְ תִּשְׁוֹקַחְתּוּ וְאַפְתָּה תִּמְשְׁלַבְבּוּ: (ח) וַיֹּאמֶר קִין אַלְיָהָבֵל אֲתִיךְ וַיַּחַזֵּק בְּקִוּתָם בְּשָׁלָה וַיַּקְרֵן וְאַלְיָהָבֵל אֲתִיךְ וַיַּהַרְגֵּהוּ: (ט) וַיֹּאמֶר הַיְלָדָבֵל אֲתִיךְ וַיֹּאמֶר לֹא יָלַעַת הַשָּׁמֶר אֲתִיךְ אֲנָכְךָ: (י) וַיֹּאמֶר מִהָּעֵד צְעָקִים אֲלֵי מִזְהָאֲדָמָה: (יא) וְעַתָּה אָרוּר אַפָּה מִזְהָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצַתָּה אֲתִיךְ פְּנֵיהֶל לְקַחְתּוּ אֲתִיךְ מִזְחָה: (יב) כי תַּעֲבֹד אֲתִיךְאֲדָמָה לְאַתְּקִיפָּה תַּחֲפַחָה לְךָ גַּע בְּנֵד תִּהְגֵּה בָּאָרֶץ:

13. ויקרא פרק יט

(יח) לְאַתְּקָם וּלְאַתְּטָל אֲתִיךְנָי עָפָךְ וְאַהֲבָתְךָ לְרַעַךְ כְּמוֹךְ אַנְיָה: (יט) אֲתִיךְקָמְתִּי תִּשְׁמַרְתִּי בְּהַמְּתָפֵךְ לְאַתְּמָרְבִּיעַ כָּלָאִים שְׂדֵךְ לְאַתְּתְּנַרְעַ כָּלָאִים וּבְגַדְכָּלָאִים שְׁעַטְנָזָן לֹא יָעַלְתָּה עַלְיָיךְ: פ

14. מדרש תנומא (ורשה) פרשת בראשית סימן ט

ויהי מקץ ימים ויבא קין וגוי, יש מקץ שנה ויש שניםים ויש ימים ויש ארבעים שנה אמרו חז"ל בני ארבעים שנה היו קין והבל, ויבא קין מפרי האדמה מהו מן מותר מאכלון, ורבנן אמרו זרע פשתן היה, והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן לפיכך נאסר צמר ופשטים שני' (דבירים י"ג) לא תלبس שעטנו וגוי ואמר הקב"ה אינו דין שיתעורר מנהת החוטא עם מנהת זכאי לפיכך נאסר.

15. זוהר חלק ג דף פז/א

קרובנא דקינו בונה פשטים, וקרובנא דהבל בונה צמר, לאו דא כדא, ולאו דא כדא. רזא דמלחה, קין כלאים בונה, ערבותיא דלא אצטיריך, סטרא אחריא, דלא זינא דתוה ואדם. וקורובניה מהו הוא סטרא קא אתיא. הבל מזינא חדא דאדם וסורה. ובמעהה דתוה אתחברו אלין תרין סטרין. ו בגין דאתחברו בחדא, לא אתיא מנייהו תועלםא לעלמא, ואתאבידו.

16. פרקי דברי אליעזר - פרק כא

ויהי קין איש אוהב לזרוע ויהי הבל איש אהוב לרעות צאן זה נתן מלאלתו מאכל זהה והגיעו לילו يوم טוב בפסח וקרוא אדם לבניו וامر להן עתידין ישראל להקריב קרבנות פסחים הקריבו גם אתם לפני בוראכם והביא קין מותר מאכלו קלילות זרע פשתן והביא הבל מבכורות צאנו ומחלביהן כבשים שלא נגزو לצמר וננתבה מנהת קין ונתרצה מנהת הבל שנ' וישע ה' אל הבל ואל מנהתו ר' יהושע בן קרחה אומר הב"ה חס ושולם שלא נתערבו מנהת הבל וקין לעולם אף בארג בגד שנ' לא תלبس שעטנו צמר ופשטים ייחדו ...

17. פירוש הגרא"א לספרא דצניעותא - פרק ד

וז"ס שעטנו צמר ופשטים כי קרבנו של קין היה פשטים ושל הבל צמר ואלملא מזדווגין יחד מהריבין את העולם כלו כנ"ל

18. דברים פרק כב, יא-יב

(יא) לֹא תלבש שׂענִין אַמְר ופְשָׁעִים יתְהוּ ס (יב) גָדְלִים פָצֵחַ-לְך עַל-אֶרְבָּע בְגִפּוֹת כְסִוְתָך
אֲשֶׁר פְכַסְתָ-בָה ס

19. חזוני דברים פרק כב

(יא) צמר ופשתים ייחדו לפי שבאה הקללה ע"י שניהם נאסרו להיות בבה אחת הביל **הביא** מבכורות צאנו קין הביא מזרע פשתן. ד"א לפי שימושיהם בגדי כהונה הזיהרים ללבשם בחול רק למשרתתו בשעת עבודה ולכך לא נמצא רק בגד צמר ובגד פשתים להראות שיש פשע בכלאים. אהדריה קרא למדzx דשעטן הינו צמר ופשתים.

20. דעת זקנים מבعلي הטעסotta דברים פרשת כי יצא פרק כב פסוק יא

(יא) לא תלבש שעטנו. לפי שהפרכת נעשה משש ושש כיתנה ומתכלת ותכל' עמרא הרי צמר ופשתים ייחדו ולא רצה הקדוש ברוך הוא שייעשו בינוי דוגמתו כמו שמצינו בקטרת איש אשר יעשה כמו להריה בה וגוי וכן אחז'ל לא יעשה אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אלום וכוכ' דבר אחר לפי שהקריב קין זרע פשתן והבל הביא מבכורות צאנו שהוא מין צמר לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתחברו יחד לפי שלשים נחלקו:

21. רבינו בחיי דברים פרשת כי יצא פרק כב פסוק יא

(יא) לא תלבש שעטנו צמר ופשתים ייחדו. ארוגים או תפורים זה וזה ייחדו, אבל מותר הוא ללבוש בגד של צמר על בגד של פשתים שאין זה ייחדו, ועורות של צמר מותר לתוכפן בחוטי פשתן לפי שאנן "בגד", וסוד המזווה הזאת כבר כתבתיו בסדר קדושים (שם).

22. רבינו בחיי ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק יט

עד הפשט: טעם איסור הכלאים מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למלחה, וכל אחד ואחד נברא למינו, כי כן יסיד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהיה כל אחד ואחד למינاهו,ומי שהוא מרבייע או מרכיב שני מינין הרוי הוא משנה ומחייב מעשה בראשית שכותוב שם "למינהו" והוא עושה הפך ה' שרצה להבדיל בין המינים כאלו מראה את עצמו שהוא הוא חושב כי לא יספיקו הנבראים שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו והוא רוצה להתחכם ולהוסיף עוד שם מניין מחודשים על כל מה שברא כי העולמים...וע"ד הקבלה בסוד מצות הכלאים...ומה שנאסר לנו בגדים, והוא הצמר והפשתים, לפי שהנולדים ראשונה קרבנם היה צמר ופשתים, זה הביא הצמר וזה הביא הפשתים ולכך נאסר לנו חבר הצמר והפשתים ייחדו לפי שהBOR שניותם בכרם אחד לא עליה יפה כי היה זה ערבוב כחות הגורם למה שהוא הפך השלום, וסופה הוכיה על תחולתו, כי רצח זה את זה בסוף, ונאנכו שניותם מן העולם, ... כי בלבשו בגד כלאים שעטנו עליה עליוה רוח הטומאה, כי הוא חבר שני הפקים אשר אין חברון עולה יפה, ומה שהותר הכלאים במצוות, גם בבדי הכהנים ובלבד בשעת עבודה, לפי שככל הכוחות המשתנים זה מזה כולון כלולין במצבות ציצית בין הלבן והתכלת, וזה סוד הכתוב שאמר: (ישלי לא,) "אשת חיל", והוא מدت התכלת: "דרשה צמר ופשתים ותעש בחוץ כפיה", יאמר כי המדה היא דורשת וחוקרת אחר העובר ומהברת צמר ופשתים ייחדו כדי להענישו, ומצד אחר: "ותעש בחוץ כפיה", במצוות, והם כולון כלולין במצבות ציצית אין צל בביבהmek בשעת עבודה שככל הכוחות כלולין שם כי כל ענייני בהמ"ק של מטה כלן דוגמת ענייני בהמ"ק של מלחה.